

Kritik mot en överförmyndarnämnd för handläggningen av en begäran om byte av god man

---

Anmälan

AA klagade, i en anmälan som kom in till JO den 4 april 2005, bl.a. på hur Överförmyndarnämnden i Bjuvs kommun hade handlagt hans dotters, BB, begäran om byte av god man.

Utredning

BB:s akt lånades in och granskades.

Med anledning av iakttagelser som gjordes vid granskningen upprättades den 16 maj 2005 en promemoria. Av denna framgår i huvudsak följande.

På ansökan av överförmyndarnämnden beslutade Helsingborgs tingsrätt den 26 februari 1997 att anordna godmanskap för BB enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken att bevaka hennes rätt, förvalta hennes egendom och sörja för hennes person. Till god man förordnades CC. Den 18 november 2003 inkom BB med en skrivelse i vilken hon avsåg sig den gode mannen CC med omedelbar verkan och meddelade att hennes anhöriga skulle hjälpa henne i de fall det behövdes. Enligt en anteckning i överförmyndarnämndens dagbok ringde AA till nämnden den 15 december 2003 och uppgav att innebörden av BB:s skrivelse var att hon önskade att hennes far skulle förordnas som god man för henne i CC:s ställe. Enligt anteckningen upplystes AA bl.a. om att BB måste återta sin ansökan och komma in med en ny ansökan om byte av god man. Det antecknades vidare att AA skulle återkomma, kanske först in på det nya året. Sedan Länsstyrelsen i Skåne län den 23 augusti 2004 hade avslutat ett ärende med anledning av AA:s anmälan mot överförmyndarnämnden och överförmyndarnämnden hade tagit del av länsstyrelsens beslut, beslutade nämnden den 26 oktober 2004 att för närvarande inte vidta några åtgärder.

Av överförmyndarnämndens akt framgår således att BB endast inkommit med en skrivelse rörande CC:s förordnande som god man. Överförmyndarnämnden bör anmodas att yttra sig över vilka åtgärder som vidtagits med anledning av BB:s skrivelse daterad den 18 november 2003.

Promemorian remitterades till överförmyndarnämnden för yttrande. I överförmyndarnämndens remissvar den 21 juni 2005 anförde nämndens ordförande DD i huvudsak följande (bifogade handlingar har här utelämnats).

BB:s skrivelse daterad den 18 november 2003 placerades i särskild mapp framför dagboksbladen i BB:s akt i avvaktan på handläggning; ansökan till och beslut i tingsrätten om eventuellt upphörande av godmanskapet.

Kopia av skrivelsen placerades i mappen "Åtgärda". Ärendet betraktades ej som brådskande varför ingen märkning med förtur gjordes.

Ärendet anmäldes till överförmyndarnämnden vid sammanträde den 9 december 2003.

Ärendet tog en annan vändning då ny skrivelse daterad den 12 januari 2004 inkom med order att fadern AA skall vara god man för BB. Detta trots Länsstyrelsens klara och tydliga uttalande att vid byte av god man är det överförmyndarnämnden som beslutar om förordnande av god man.

För närvarande är inga åtgärder planerade i avvaktan på JO:s utlåtande.

Den senaste utvecklingen av ärendet kommer att presenteras för överförmyndarnämnden vid sammanträde den 14 juni 2005.

I en förnyad remiss anmodades överförmyndarnämnden att yttra sig över varför den skrivelse daterad den 12 januari 2004 som omnämns i remissvaret varken har registrerats i dagboken eller tillförts överförmyndarnämndens akt. Nämnden skulle vidare yttra sig över vilka åtgärder som överförmyndarnämnden hade vidtagit med anledning av skrivelsen. I nämndens nya remissvar den 12 juli 2005 anförde DD i huvudsak följande (bifogade handlingar har här utelämnats).

BB:s skrivelse den 12 januari 2004 handlades på samma sätt som tidigare skrivelse, dvs. placerades i akten framför dagboken med kopia i överförmyndarnämndens mapp "Till nästa sammanträde". Mappvalet beroende på att undertecknad ej ville ta beslutet eftersom ärendet var så infekterat. BB:s fader var genom länsstyrelsens beslut informerad om att det är överförmyndarnämnden som vid byte av god man förordnar ny god man. Av AA:s skrivelse till JO den 1 april 2005 framgår att det är han som dikterat dotterns skrivelse angående byte av god man. Nästa sammanträde var planerat till februari, då bokslut och verksamhetsberättelse avseende det gångna året beräknades vara färdigställda.

Av olika anledningar blev det inget sammanträde under vintern-våren 2004. Överförmyndarnämnden avhöll endast ett sammanträde under år 2004. Detta ägde rum den 26 oktober då även BB:s ärende anmäldes och behandlades.

Överförmyndarnämnden tog inget beslut i ärendet då man ville avvakta BB:s tillfrisknande och återgång till normalt tillstånd. Fortlöpande har under tiden muntliga rapporter erhållits från gode mannen att BB inte vill byta god man, inte vill att fadern skall vara god man för henne, vill att nuvarande gode mannen skall vara kvar. Men BB vågar inte sätta sig upp mot fadern, vill hålla sig väl med alla.

Mot faderns krav på ett förordnande som god man för BB står moderns klara uttalande om motsättning till detta.

AA överklagade överförmyndarnämndens ställningstagande vid sammanträde den 26 oktober 2004. Överklagandet översändes omgående till tingsrätten. I avvaktan på tingsrättens beslut togs inga nya beslut i BB:s ärende. Protokoll från tingsrätten med beslut om avvisning av ärendet erhöles den 9 mars 2005.

Inom överförmyndarnämnden pågår en diskussion om att, ev. via socialförvaltningen som handhar BB:s dagliga verksamhet, låta en opartisk psykolog/psykiatriker utreda vad som egentligen är BB:s egen önskan. Beslut har ej tagits i avvaktan på JO:s uttalande.

AA yttrade sig över nämndens remissvar.

I beslut den 10 februari 2006 anförde *JO Nordenfelt* följande.

Bedömning

Jag har vid min granskning i ärendet kunnat konstatera att det, bl.a. vad gäller omvårdnaden om BB, råder motsättningar mellan AA och den gode mannen. Gode män står emellertid inte under JO:s tillsyn. Jag uttalar mig därför inte om den gode mannens sätt att fullgöra sitt uppdrag.

När det gäller frågan om hur överförmyndarnämnden har handlagt BB:s begäran om att den gode mannen skall entledigas och att AA skall utses till ny god man vill jag anföra följande.

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) skall varje ärende handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Detta innebär att nödvändig utredning skall inhämtas så snart som möjligt och att ärendet därefter skall tas upp till avgörande.

BB:s ansökan om byte av god man kom – såvitt har kunnat utredas – in till överförmyndarnämnden i januari 2004. Därefter har inte några åtgärder vidtagits för att utreda och slutligt avgöra ärendet. Den 26 oktober 2004 tog överförmyndarnämnden upp frågan med anledning av det beslut som nämnden hade erhållit från Länsstyrelsen avseende AA:s anmälan mot överförmyndarnämnden. Nämnden beslutade att för närvarande inte vidta några åtgärder.

Överförmyndarnämndens ordförande har i nämndens remissvar anfört att hon inte själv ville fatta beslut i frågan, eftersom ärendet var så infekterat, och att hon därför valde att avvakta nämndens nästa sammanträde. Av olika anledningar hölls det emellertid inte några sammanträden i nämnden under vintern–våren 2004, utan först den 26 oktober 2004. Att nämnden inte tog något beslut vid det sammanträdet berodde – enligt nämndens ordförande – på att man ville avvakta BB:s tillfrisknande och återgång till normalt tillstånd.

Jag vill inledningsvis framhålla att en överförmyndarnämnd självfallet är skyldig att hålla sammanträden så ofta som det krävs för att nämnden skall kunna fullgöra sina uppgifter i enlighet med gällande regelverk. Att nämnden inte hade några sammanträden under vintern och våren 2004 utgör således inte en godtagbar anledning att avvakta med ärendets avgörande.

Inte heller BB:s hälsotillstånd eller att överförmyndarnämndens handläggning är föremål för prövning hos en annan myndighet utgör skäl att avvakta med ett slutligt ställningstagande till BB:s begäran om byte av god man. Jag ställer mig mycket kritisk till att ärendets slutbehandling har fördröjts. Genom att förfara på detta sätt har BB fråntagits sin möjlighet att begära överprövning av nämndens ställningstagande i frågan. Jag utgår från att överförmyndarnämnden – om så inte redan har skett – omgående vidtar erforderliga åtgärder med anledning av BB:s ansökan om byte av den gode mannen och fattar ett slutligt beslut i saken.

Enligt 17 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) skall samtliga handlingar som har getts in till överförmyndaren och som avser ett visst godmanskap bevaras och sammanföras till en akt. Till akten skall dessutom fogas kopior av skrivelser i ärendet samt anteckningar om sådana beslut och åtgärder av överförmyndaren som inte framgår av någon annan handling eller av registret. Sådana anteckningar skall ange dagen för beslutet eller åtgärden.

Handlingar som hör till akten skall förvaras ordnade i tidsföljd eller på något annat sätt.

Såvitt framkommit av utredningen har BB:s skrivelse av den 14 januari 2004 om byte av god man inte diarieförts och tillförts överförmyndarnämndens akt. Detta är enligt min mening anmärkningsvärt. Jag utgår från att nämnden snarast ser över sina rutiner vad gäller diarieföring och akthantering.

Det har under JO:s granskning framkommit även andra brister i överförmyndarnämndens handläggning. Överförmyndarnämnden har t.ex. inte, såvitt framgår av BB:s akt, vidtagit några åtgärder med anledning av att den gode mannen i december 2002 framförde att hon ville bli entledigad från sitt uppdrag. JO bör emellertid enligt de regler som gäller för JO:s verksamhet inte utreda händelser eller förhållanden som ligger mer än två år tillbaka i tiden om det inte finns särskilda skäl för det. Jag anser inte att det finns sådana skäl i detta fall.

Sammanfattningsvis konstaterar jag att det har förekommit flera allvarliga brister i överförmyndarnämndens handläggning av BB:s ärende. För detta kan överförmyndarnämnden och nämndens ordförande inte undgå kritik.